

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัยและเสนอแนะ

4

การวิจัยเรื่องปัจจัยทางจิตวิทยาและวัฒนธรรมที่มีผลต่อรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเด็กในสังคมไทย เป็นการวิจัยด้านมนุษยวิทยา โดยใช้ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ ทฤษฎีด้านวัฒนธรรมและบุคลิกภาพของเบนเนดิก และมีคตลอคจนใช้ผลการศึกษามุคติกภาพของชาวนาไทยของ Herbert P. Phillips เรื่อง Thai Peasant Personality มาเป็นกรอบในการศึกษาเพื่อนำไปสู่ความเข้าใจเรื่องปัจจัยทางจิตวิทยาและวัฒนธรรมที่เด็กได้รับการอบรมผ่านการตอบสนองตามขั้นพัฒนาการของบุคลิกภาพ อันส่งผลถึงรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเด็กและรูปแบบความประพฤติหรือบุคลิกภาพของคนไทยซึ่งผลการวิจัยสรุปผลได้ดังต่อไปนี้

จำนวนประชากร

หมู่บ้านน้ำคำ ต.ธาตุ อ.รัตนบุรี จ.สุรินทร์ แบ่งออกเป็น 2 หมู่ คือ หมู่ 5 และหมู่ 8 ปัจจุบันมีประชากรอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน ทั้งหมด 792 คน มีเด็กอายุตั้งแต่แรกเกิดถึง 14 ปี จำนวน 111 คน แบ่งออกเป็นเด็กแรกเกิด - 2 ปี จำนวน 20 คน อายุ 2 - 3 ปี จำนวน 11 คน อายุ 3 - 6 ปี จำนวน 17 คน อายุ 6 - 11 ปี จำนวน 41 คน และอายุ 11 - 14 ปี จำนวน 22 คน เด็กเหล่านี้อยู่ในความอบรมเลี้ยงดูของผู้ทำหน้าที่ให้การอบรมเลี้ยงดู 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ประกอบด้วย พ่อ แม่ กลุ่มที่ 2 ประกอบด้วย พ่อ แม่ และ ญาติ กลุ่มที่ 3 ญาติ

สังคมชนบทหมู่บ้านน้ำคำ

สังคมชนบทหมู่บ้านน้ำคำเป็นสังคมเกษตรกรรม สมาชิกของหมู่บ้านส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันทางเครือญาติ กล่าวคือในอดีตชาวบ้านนิยมแต่งงานกับสมาชิกภายในหมู่บ้าน จึงมีการนับญาติระหว่างครอบครัวของกลุ่มว่าสาวและนับสืบทอดกันมา อนึ่งกลุ่มเครือญาติสายตรงจะปลูกสร้างบ้านเรือนอยู่ในบริเวณเดียวกัน การไปมาหาสู่ การช่วยเหลือเกื้อกูลกันจึงปรากฏอยู่เสมอและด้วยการปฏิบัติเหล่านี้เป็นการแสดงถึงความมีน้ำใจ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน สิ่งเหล่านี้ได้ถ่ายทอดอบรมปลูกฝังให้กับเด็กคนหนึ่งจากการนับถือกันเป็นญาติพี่น้องของเด็กของหมู่บ้านจะได้รับการอบรมและเลี้ยงดูเสมือนเป็นลูกหลานของตนเองด้วย

ประเพณี : ความเชื่อ พิธีกรรม

หมู่บ้านนำคำเป็นสังคมของชาวพุทธ และมีความเชื่อในเรื่องอำนาจของสิ่งศักดิ์และสิ่งเหนือธรรมชาติ ความเชื่อเหล่านี้ก่อให้เกิดประเพณีและพิธีกรรมอยู่ 2 ประการ คือ

1. ประเพณีแห่งชีวิต
2. ประเพณีประจำปี

1. ประเพณีแห่งชีวิต ประกอบด้วยประเพณีการแต่งงาน ประเพณีการเกิด ประเพณีเรียกขวัญ และประเพณีงานศพ

ประเพณีแต่งงาน เกิดขึ้นได้ 2 กรณีคือ

กรณีที่ 1 เกิดจากการยินยอมพร้อมใจของชาย-หญิง ตกลงใจที่จะมาเป็นคู่สามีภรรยา กัน ฝ่ายชายจัดสินสอด ทองมันมาสู่ขอฝ่ายหญิง ตามประเพณี

กรณีที่ 2 เกิดจากการลักหนာพานี้ คือฝ่ายชายไม่ได้สู่ขอกันตามประเพณี เมื่อเวลาผ่านไประยะหนึ่งฝ่ายชายมาขอมา พ่อแม่ฝ่ายหญิง ญาติ พี่น้องของฝ่ายหญิง จะเรียกค่าปรับไหมล่วงห้องจากฝ่ายชาย

ประเพณีการเกิด เป็นประเพณีสำหรับการต้อนรับสมาชิกใหม่ของครอบครัว คือเมื่อมีเด็กเกิดใหม่ พ่อ แม่ หรือญาติผู้ใหญ่จะทำพิธีรับขวัญด้วยวิธีผูกข้อมือ เมื่ออายุเด็กครบ 1 เดือน จะโกนผมไฟ โดยจะโกนในเดือนเต็ม คือมีวันครบ 31 วัน

ประเพณีเรียกขวัญ เป็นประเพณีเรียกขวัญผู้ป่วยเพื่อเป็นการให้กำลังใจ

ประเพณีงานศพ เป็นประเพณีทำบุญให้ผู้ตาย มีทั้งงานพิธีกรรมทางศาสนา และมีมหรสพสมโภช

2. ประเพณีประจำปี

บุญเดือน 8 เป็นประเพณีสู่ขวัญข้าวและไหว้พระธาตุ

บุญสงกรานต์ เป็นประเพณีเล่นสาดน้ำสงกรานต์ แสดงถึงความรื่นเริง

บุญเดือน 6 และบุญบังไฟ เป็นประเพณีทำบุญเลี้ยงปู่ตา และบูชาพระยาแถน เพื่อขอให้ฝนฟ้าตกต้องตามฤดูกาล

บุญเข้าพรรษา และ ออกพรรษา เป็นประเพณีแห่งการรักษาศีล และทำบุญใหญ่ของชาวบ้าน

งานพิธีดังกล่าวนี้บ่งว่ามีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของชาวบ้านมาก โดยเฉพาะเมื่อมีงานชาวบ้านได้มาทำงานร่วมกันและได้ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สิ่งเหล่านี้ได้ถ่ายทอดไปยังชนรุ่นหลังด้วย

การอบรมเลี้ยงดูเด็กในสังคมไทย

ครอบครัวเป็นสถาบันสำคัญของสังคม ซึ่งทำหน้าที่ให้กำเนิดสมาชิกใหม่ และทำหน้าที่ให้การอบรมเลี้ยงดูเด็ก สถาบันครอบครัวของ หมู่บ้านน้ำคำ ประกอบด้วยครอบครัวเดี่ยว และครอบครัวขยาย และมีผู้ทำหน้าที่ให้การอบรมเลี้ยงดูเด็ก 3 กลุ่ม ประกอบด้วย

กลุ่มที่ 1 พ่อ แม่

กลุ่มที่ 2 พ่อ แม่ และญาติ

กลุ่มที่ 3 ญาติ

ผู้ให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กทั้ง 3 กลุ่ม นอกจากจะทำหน้าที่ให้การอบรมเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัวแล้วยังช่วยดูแลสมาชิกของครอบครัว อื่นๆ ด้วยเพราะต่างถือว่าเป็นคนรู้จักกัน เป็นญาติพี่น้องกัน สำหรับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปรากฏว่ามีการอบรมเลี้ยงดู ดังนี้

การอบรมเลี้ยงดูเด็กอายุแรกเกิด - 2 ปี เด็กวัยนี้ จะได้รับการเอาใจใส่ดูแลจากผู้ให้การเลี้ยงดูมาก เพราะถือว่ายังเป็นเด็กยังไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ เด็กวัยนี้ จะได้รับการสัมผัสทางกายมาก อาทิ เช่น เด็กจะถูก กอด อุ้ม หอมแก้ม อนึ่ง เด็กตั้งแต่แรกเกิดผู้ให้การอบรมเลี้ยงดู จะให้การตอบสนองทางปากด้วยการให้นม โดยเด็กจะได้ดื่มนมแม่ ดื่มนมกระป๋อง หรือ นมพาสเจอร์ไรท์ จนกระทั่งเด็กอายุได้ 1 เดือน - 3 เดือนผู้ทำหน้าที่ให้การอบรมเลี้ยงดู จะเริ่มป้อนอาหารแก่เด็ก ข้าว ขนม จนกระทั่งเมื่อเด็กเริ่มพูด ผู้ทำหน้าที่ให้การอบรมเลี้ยงดู จะสอนให้เด็กพูดด้วยคำต่างๆ เช่น การเรียกชื่อ พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา และสอนให้รู้จักชื่อของสัตว์และสิ่งของต่างๆ เป็นต้น

เด็กวัยนี้ พ่อ แม่ หรือ ญาติมักอุ้มไปเดินเล่นตามบ้านของญาติหรือเพื่อนบ้านและจะได้รับ การอบรมให้รู้จักวัฒนธรรมของสังคมเช่น การไหว้ การรู้จักแบ่งปันสิ่งของให้กับคนอื่น ตลอดจนสอนเรื่อง การเดินและการพูดให้กับเด็ก

เด็กอายุ 2 - 3 ปี เด็กวัยนี้ผู้ให้การอบรมเลี้ยงดู จะให้การสัมผัสทางกายกับเด็กมากเช่นกัน เด็กวัยนี้หากพิจารณาตามลำดับขั้นพัฒนาการทางกายเด็กควร จะได้รับการฝึกการจับถ่ายแต่ปรากฏว่าเด็กคงไม่ได้รับการฝึกการจับถ่ายให้ตรงเวลา หรือพูดอีกอย่างหนึ่ง ว่าเด็กได้รับการฝึกการจับถ่ายแบบ อะลุ่มอะล่วยคือเด็กจะจับถ่ายช่วงเช้าช่วงกลางวันและช่วงเย็น ซึ่งไม่ตรงเวลาทุกวัน แต่พบว่ามีบางรายที่ผู้ให้การเลี้ยงดูฝึกการจับถ่ายอย่างเข้มงวด คือสอนให้เด็กจับถ่ายเป็นเวลา เมื่อจับถ่ายนานก็จะเร่ง เป็นต้น ในวัยนี้ผู้ให้การอบรมเลี้ยงดูได้สอนวัฒนธรรมของสังคมให้กับเด็กคือสอนการพูด การเดิน การไหว้ เป็นต้น

เด็กอายุ 3 - 6 ปี พบว่าเด็กวัยนี้บางคนสัมผัสสอวัยวะเพศของตนเองอยู่ แต่จะถูกผู้ให้การอบรมเลี้ยงดูลงโทษด้วยวิธีต่างๆ คือ ตี ทูบ หรือ ดึงมือออก และบอกไม่ให้จับ นอกจากนี้เด็กยังได้รับการ

อบรมให้รู้จักทำงานบ้านเช่น ต้องรู้จักหุงข้าว ล้างจาน ดูบ้านเป็นต้น เมื่อพบกับผู้ใหญ่ต้องพูดด้วยถ้อยคำสุภาพเมื่อผู้ใหญ่ให้ของต้องรู้จักไหว้ เมื่อพบผู้ใหญ่เช่น ครูหรือ ญาติผู้ใหญ่ต้องแสดงความเคารพ ต้องมีมารยาทในการเดิน ต้องรู้จักการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นต้น

เด็กอายุ 6 - 11 ปี จากการศึกษาพบว่าเด็กจะมีโอกาสได้ไปเล่นสังสรรค์กับเพื่อนมาก รวมทั้งจะได้รับคำสั่งสอนให้รู้จักหน้าที่ของตนเอง เช่น ก่อนเล่นต้องทำงานให้เสร็จ เช่น ต้องหุงข้าว ดูบ้านล้างจาน เอาวัชพลาญเข้าคอก นอกจากนี้เด็กยังได้รับการปลูกฝังให้เป็นคนเชื่อฟังคำสั่งสอน ต้องรู้จักการมีน้ำใจ มีความเมตตา กรุณา รู้จักบาป บุญ ต้องมีความซื่อสัตย์ เป็นต้น

เด็กอายุ 11 - 14 ปี จากการศึกษาพบว่าเด็กวัยนี้จะได้ไปเล่นสังสรรค์กับเพื่อนหรือกลุ่มญาติ เช่นกัน เด็กบางคนจะถูกห้ามไม่ให้คบเพื่อนต่างเพศ บางคนจะถูกห้ามคบเพื่อนเกเร นอกจากนี้เด็กยังถูกอบรมให้รู้จักหน้าที่ของตนเอง และยังได้รับการปลูกฝังเรื่อง บาป บุญ ความมีเมตตา กรุณาความซื่อสัตย์ การเชื่อฟังคำสั่งสอน เป็นต้น

รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเด็กในสังคมไทย

รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเด็กในสังคมไทยเกิดขึ้นจากวิธีให้การตอบสนองปัจจัยทางจิตวิทยาและวัฒนธรรมแก่เด็กในแต่ละขั้นพัฒนาการ จากการศึกษาพบว่า รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเด็ก มี 10 รูปแบบคือ

ระยะปาก มี 2 รูปแบบ คือ

แบบ ก. เป็นการให้ความสำคัญกับการตอบสนองปัจจัยทางจิตวิทยา มากกว่าทางวัฒนธรรม ซึ่งรูปแบบนี้ผู้ให้การอบรมเลี้ยงดู ให้ความสำคัญกับการให้เด็กได้ ตั้มนมหรืออาหาร อมสิ่งของต่างๆ คุณนัว เล่นน้ำลาอย่างพอเพียงแต่ยังไม่ให้การอบรมมารยาท วัฒนธรรมต่างๆ ของสังคม เช่นการไหว้ การพูดด้วย ภาษสุภาพ การเดินต้องเดินสุภาพ ไม่เดินเฉียดผู้ใหญ่ เป็นต้น

แบบ ข. เป็นการให้ความสำคัญต่อการตอบสนองปัจจัยทางจิตวิทยาและวัฒนธรรม กล่าวคือผู้ให้การอบรมเลี้ยงดูได้ให้การตอบสนองทางปากอย่างเพียงพอ รวมทั้งได้ปลูกฝังวัฒนธรรมของสังคมไว้กับเด็กด้วย

ระยะขบด่า มี 2 รูปแบบ คือ

แบบ ค. เป็นการให้ความสำคัญต่อการตอบสนองปัจจัยทางวัฒนธรรมมากกว่า ทางจิตวิทยา กล่าวคือผู้ให้การอบรมเลี้ยงดูได้ให้ความสำคัญกับการปลูกฝัง วัฒนธรรมด้านต่างๆ เช่นการไหว้ การพูด การเดิน การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ฯลฯ แต่ไม่ให้การตอบสนองปัจจัยทางจิตวิทยา คือมีการฝึกการขบด่า โดยให้เด็กขบด่าเป็นเวลา เมื่อขบด่านานถึงจะเรงหรือ ดูให้เด็กรีบขบด่า เป็นต้น

แบบ ง. เป็นรูปแบบการเลี้ยงดูที่ผู้ให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กให้ความสำคัญกับการตอบสนองปัจจัยทางวัฒนธรรมและจิตวิทยา กล่าวคือมีการฝึกการขบด่าแบบอะลุ่มอะล่วย ตลอดจนปลูกฝังการมีน้ำใจ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การมีเมตตา กรุณา ฯลฯ ไว้กับเด็ก

ระยะสนใจวัยะเพศ มีรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเด็ก 1 แบบ คือ

แบบ จ. ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญกับการตอบสนองปัจจัยทางวัฒนธรรม มากกว่าทางจิตวิทยา กล่าวคือขณะที่เด็กพอใจต่อการดูแลด้วยวัยะเพศผู้ให้การอบรมเลี้ยงดู ก็จะดูหรือ ดี หรือ ดึงมือออก เพราะในวัฒนธรรมไทยถือว่าเป็นสิ่งที่ไม่สมควรกระทำ นอกจากนี้ยังปลูกฝังวัฒนธรรมอย่างอื่นๆ เช่น การไหว้ การเดิน การพูด ความเชื่อ ความมีเมตตา กรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ฯลฯ ให้กับเด็กมากขึ้น

ระยะแฝง มีรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเด็ก 2 แบบ คือ

แบบ ฉ. ให้ความสำคัญกับการตอบสนองปัจจัยทางจิตวิทยาและวัฒนธรรม กล่าวคือผู้ให้การอบรมเลี้ยงดูได้ให้เด็กมีโอกาสพบปะสังสรรค์ กับเพื่อนหรือญาติเพื่อเรียนรู้ความคิดเห็น และปรับตัวเข้ากับสังคม และยังได้อบรมวัฒนธรรมของสังคมด้วย

แบบ ช. เป็นรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่ให้ความสำคัญกับการตอบสนองปัจจัยทางจิตวิทยามากกว่าทางวัฒนธรรม กล่าวคือ ผู้ให้การอบรมเลี้ยงดูได้ให้การตอบสนองปัจจัยทางจิตวิทยา แต่ให้การตอบสนองทางวัฒนธรรมน้อย คือไม่ได้สอนหรือปลูกฝังความกตัญญู ความมีเมตตา กรุณา และความเชื่อเรื่อง บาป บุญ ให้กับเด็ก

ระยะสนใจในการรักเพศตรงข้าม มีรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู 3 แบบ คือ

แบบ ซ. เป็นการให้ความสำคัญกับการตอบสนองปัจจัยทางวัฒนธรรมมากกว่าทางจิตวิทยา

แบบ ฉ. ไม่ให้ความสำคัญกับการตอบสนองปัจจัยทางจิตวิทยาและวัฒนธรรม

แบบ จ. เป็นการให้ความสำคัญกับการตอบสนองปัจจัยทางวัฒนธรรมและจิตวิทยา

การอบรมเลี้ยงดูเด็กแบบ ซ เกิดจาก ผู้ให้การอบรมเลี้ยงดูได้ปลูกฝังวัฒนธรรมของสังคมด้านต่างๆแก่เด็กแต่ไม่ให้ความสำคัญกับการตอบสนองทางจิตวิทยา คือห้ามคบต่างเพศและใช้เวลาอยู่กับเพื่อนมากนัก ส่วนแบบ ฉ. ก็ให้การตอบสนองทางจิตวิทยาเหมือนกับแบบ ซ แต่ให้การปลูกฝังวัฒนธรรมเรื่องต่างๆ น้อยกว่าแบบ ซ สำหรับการอบรมเลี้ยงดูเด็กแบบ จ. เป็นการให้ความสำคัญกับการตอบสนองทางจิตวิทยาและวัฒนธรรมพร้อมๆกัน

รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่มีผลต่อบุคลิกภาพของคนไทย

จากการตอบสนองปัจจัยทางจิตวิทยาและวัฒนธรรมซึ่งก่อให้เกิดรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเด็ก และส่งผลต่อบุคลิกภาพของคนไทยดังนี้

1. ชอบความสนุกสนาน ร่าเริง
2. มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
3. มีน้ำใจ ซื่อสัตย์
4. ไม่กล้าพูด และแสดงออก

5. มีความอะลุ่มอะล่วย
6. เคารพผู้ใหญ่หรือผู้มีอำนาจ
7. มีความกตัญญู
8. ชอบช่วยเหลือผู้อื่น

ข้อเสนอแนะ

จากประสบการณ์ในการศึกษาและวิจัยเรื่องปัจจัยทางจิตวิทยาและวัฒนธรรมที่มีผลต่อรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูในสังคมไทยครั้งนี้ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเด็ก การให้การตอบสนองปัจจัยทางจิตวิทยา และวัฒนธรรมแก่เด็ก อันส่งผลให้เกิดเป็นบุคลิกภาพของคนไทยมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามด้วยระยะเวลาการศึกษาค้นคว้ามีจำกัด จึงไม่อาจศึกษาถึงผลการตอบสนองปัจจัยทางจิตวิทยาและวัฒนธรรมว่าส่งผลถึงบุคลิกภาพถาวรของเด็กไทยได้หรือไม่เพราะเมื่อเด็กเจริญวัยขึ้นหรือเริ่มพัฒนาการไปสู่ระยะวัยรุ่นตอนปลาย หรือผู้ใหญ่ตอนต้นอาจมีบุคลิกภาพที่แตกต่างหรือเปลี่ยนไปตามอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังขาดการศึกษาถึงการขัดเกลาทางสังคมของสถาบันการศึกษาซึ่งถือเป็นสถาบันขัดเกลาทางสังคมที่สำคัญ ดังนั้นผู้วิจัยใคร่ขอเสนอไว้ ณ โอกาสนี้ว่า ควรมีการศึกษาเรื่องปัจจัยทางจิตวิทยาและวัฒนธรรมที่มีผลต่อรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเด็กในสังคมไทยควบคู่ไปกับศึกษาการขัดเกลาทางสังคมของสถาบันการศึกษาด้วยจะทำให้การวิจัยสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น รวมทั้งจะนำไปสู่ความเข้าใจบุคลิกภาพถาวรของคนไทยได้ดีในที่สุด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย